

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Wiśniewska

Sędzia: SO Ryszard Małecki (spr.)

Sędzia: SR del. do SO Michalina Lewandowska

Protokolant: prot. sąd. Patrycja Hencel

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. S.

przeciwko (...) Towarzystwu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gnieźnie

z dnia 10 sierpnia 2015 r.

sygn. akt I C 503/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.685 zł (jeden tysiąc sześćset osiemdziesiąt pięć) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 8 lipca 2013 r. do dnia zapłaty,

2. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

3. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 451,48 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

I. oddala apelację w pozostałym zakresie;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 40,85 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

Ryszard Małecki Małgorzata Wiśniewska Michalina Lewandowska

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w Gnieźnie powód J. S. domagał się zapłaty od pozwanego (...) Towarzystwa (...) w W. kwoty 6.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lipca 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami

procesu tytułem zapłaty należności nabytych w drodze umowy cesji, a wynikających z zawartej pomiędzy powodem a poszkodowaną J. K. umowy najmu pojazdu zastępczego.

W dniu 18 marca 2014 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Gnieźnie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu zapłatę powodowi kwoty dochodzonej pozwem wraz z odsetkami i kosztami procesu.

Od powyższego nakazu zapłaty sprzeciw wywiódł pozwany domagając się oddalenia powództwa w całości, a nadto zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Wyrokiem wydanym w dniu 10 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Gnieźnie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.840 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lipca 2013 r. do dnia zapłaty (punkt 1), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 977 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz kwotę 200 zł tytułem zwrotu wniesionej opłaty sądowej (punkt 2), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt 3).

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się pozwany, który wywiódł apelację, zaskarżając orzeczenie w punktach 1 oraz 2 i zarzucając rozstrzygnięciu:

1) niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy faktycznej oraz prawnej wyroku, a nadto niewskazanie, jakie dowody pozwanego Sąd oddalił i z jakich przyczyn, a także przyczyn, dla których dowodom pozwanego Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej,

b) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy faktycznej wyroku, a nadto nie wskazanie z jakich przyczyn Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom świadków,

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia przejawiający się uznaniem, że pozwany nie wskazał, jaki wg niego byłby uzasadniony okres i koszt najmu przez pokrzywdzoną autą zastępczego, pomimo tego, że pozwany dołączył dowody na poparcie swoich twierdzeń, wykazując zasadny okres i stawkę najmu pojazdu,

3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia przejawiający się uznaniem przez Sąd, że zeznania świadka J. K., świadka S. O. oraz powoda są zgodne ze sobą i wzajemnie się uzupełniają, a także znajdują potwierdzenie w dokumentach, natomiast w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym Sąd winien uznać, że zeznania świadka J. K. i S. O. są zgodne ze sobą i wzajemnie się uzupełniają, zgodne są z zarzutami pozwanego, natomiast w stoją sprzeczności z dowodami przedstawionymi przez pozwanego;

4) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 kpc poprzez:

- dokonanie oceny dowodów wyłącznie na podstawie oświadczenia powoda i własnego uznania, że wynajem pojazdu zastępczego za kwotę 4.840 zł mieścił się w granicach normalnych następstw szkody,

- poprzez dokonanie oceny dowodów wyłącznie na podstawie oświadczenia powoda, że wynajem pojazdu mechanicznego przez okres 29 dni mieścił się w granicach normalnych następstw szkody, pomimo tego, że pozwany wykazał, iż zasadnym będzie wynajęcie pojazdu przez okres 7 dni,

- poprzez dokonanie oceny dowodów wyłącznie w oparciu o twierdzenia powoda i dokumenty przemawiające na jego korzyść i ograniczenie uzasadnienia wyroku do oceny zeznań świadków w zakresie przemawiającym na niekorzyść pozwanego, pomijając przy tym zeznania przemawiające na korzyść pozwanego, pomimo że zebrany materiał wskazywał na liczne wątpliwości w zakresie prawdziwości twierdzeń powoda;

5) naruszenie przepisów postępowania:

a) art. 233 § 1 kpc przejawiające się dowolną, a nie swobodną oceną zeznań świadków J. K. i S. O.

b) art. 233 kpc w zw. z art. 509 kc poprzez dokonanie błędnej oceny materiału dowodowego z pominięciem reguł interpretacyjnych wynikających z art. 65 kc lub z niewłaściwym zastosowaniem reguł interpretacyjnych wynikających z art. 65 kc skutkiem czego Sąd ustalił, że powodowi przysługuje legitymacja czynna a pozwanemu legitymacja bierna;

6) naruszenie prawa materialnego:

a) art. 509 § 1 kc poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że umowa przelewu wierzytelności obejmuje wierzytelności wobec sprawcy szkody i nie jest sprzeczna z właściwością zobowiązania

b) art. 58 § 1 kc w zw. z art. 509 § 1 kc poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że umowa przelewu wierzytelności obejmuje wierzytelności wobec sprawcy szkody i nie jest sprzeczna z właściwością zobowiązania, a co za tym idzie jako nie sprzeczna z ustawą jest ważna, co doprowadziło do błędnego założenia, że strona powodowa miała legitymację do wystąpienia z powództwem w niniejszej sprawie, podczas gdy należało przyjąć, że umowa ta jest niezgodna zarówno z naturą zobowiązania, jak i celem wprowadzonej przez ustawodawcę regulacji *actio directa* w związku z czym strona powodowa nie stała się osobą uprawnioną do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych,

c) art. 353¹ § 1 kc w zw. z art. 509 § 1 kc poprzez jego zastosowanie i błędne przyjęcie, że umowa przelewu wierzytelności przysługująca poszkodowanemu wobec zakładu ubezpieczeń sprawcy czynu niedozwolonego obejmuje wierzytelność wobec sprawcy szkody i nie jest sprzeczna z naturą zobowiązania i tym samym jest dopuszczalna na zasadzie swobody umów,

d) art. 361 § 1 i 2 kc poprzez przyjęcie, że dobową stawka za najem pojazdu zastępczego w wysokości wskazanej przez powoda, z nieznaczną jej weryfikacją przez Sąd w oparciu o wiedzę Sądu o stawce obowiązującej w G., a nie w miejscu powstania szkody czy miejscu zamieszkania poszkodowanej stanowi normalne następstwo zdarzenia, podczas gdy należało przyjąć, że jest rażąco zawyżona, a tym samym nie jest normalnym następstwem zdarzenia, a okres najmu pojazdu wskazany w umowie jest zbyt długi w porównaniu do technologicznego czasu naprawy (zgodnie z systemem A. – 7 dni) pojazdu oraz zwłoki w zgłoszeniu szkody do pozwanego, co w konsekwencji wpłynęło na zwiększenie rozmiarów szkody,

e) art. 826 § 1 kc w zw. z art. 354 § 2 kc, art. 355 kc, art. 361 § 1 i 2 kc, art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych... polegające na błędnym przyjęciu, że powód i poszkodowany działali w celu minimalizacji szkody pomimo tego, że z dowodów, na jakie powołał się pozwany ponad wszelką wątpliwość wynika wybór warsztatu oferującego jedne z najwyższych stawek na rynku, znajdującego się w odległości ponad 250 km od miejsca zamieszkania poszkodowanej oraz niezasadne przedłużenie okresu najmu i niezgłoszenie niezwłocznie szkody.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję wg norm przepisanych, a nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie apelacyjne wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, który Sąd Okręgowy przyjmuje za własny (art. 382 k.p.c.) z wyłączeniem przyjętej przez Sąd Rejonowy stawki rynkowej za najem pojazdu zastępczego. Korekty wymaga także stanowisko tego Sądu w zakresie liczby dni najmu pojazdu zastępczego, którą należy uznać za usprawiedliwioną w świetle okoliczności niniejszej sprawy.

Na wstępie Sąd Okręgowy podkreśla, że powód ma legitymację czynną do dochodzenia od pozwanego zwrotu kosztu najmu pojazdu zastępczego przez poszkodowaną na podstawie umowy cesji wierzytelności z dnia 8.07.2013 r. Zarzuty pozwanego kwestionujące ważność tej umowy nie zasługiwały na uwzględnienie. Odpowiedzialność gwarancyjna ubezpieczyciela za szkodę spowodowaną przez ubezpieczonego jest pochodną odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy szkody – innymi słowy, ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność cywilną w takim zakresie, w jakim ponosi ją sprawca. Skoro poszkodowany poniósł szkodę w postaci kosztów najmu pojazdu zastępczego, ubezpieczyciel sprawcy szkody zobowiązany jest również do jej naprawy. Natura stosunku prawnego pomiędzy wynajmującym pojazd zastępczy a jego najemcą, jak również natura stosunku zobowiązaniowego pomiędzy sprawcą szkody a poszkodowanym nie sprzeciwia się w żaden sposób przeniesieniu wierzytelności z tytułu szkody na inny podmiot. Pogląd doktrynalny przytoczony przez pozwanego dotyczy współdłużników solidarnych, nie zaś odpowiadających in solidum. Umowa przelewu w przedmiotowym wypadku była ważna i skuteczna – miała ważną *causam solvendī* (poszkodowana zbyła wierzytelność wobec sprawcy szkody/ubezpieczyciela w zamian za zwolnienie jej z długu wobec powoda z tytułu najmu pojazdu zastępczego).

Bez znaczenia dla oceny roszczenia poszkodowanego pozostaje okoliczność, czy poszkodowany uiścił czynsz z tytułu umowy najmu pojazdu zastępczego – szkodą podlegającą wyrównaniu przez ubezpieczyciela jest bowiem także dług – choćby nieuregulowany – wobec wynajmującego.

W doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że koszty najmu pojazdu zastępczego pozostają w normalnym związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym. Najem pojazdu zastępczego ma zrekompensować poszkodowanemu uszczerbek majątkowy związany z niemożnością korzystania z pojazdu uszkodzonego w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego. Poszkodowany nie ma przy tym obowiązku wykazywać, że pojazd zastępczy był mu potrzebny i że nie miał możliwości korzystania z innego własnego pojazdu lub ze środków komunikacji miejskiej. Istotne jest, że poszkodowany przed zdarzeniem wykorzystywał pojazd do jakichkolwiek celów własnych i że został pozbawiony możliwości korzystania z niego w wyniku zdarzenia. Ubezpieczyciel sprawcy szkody ma obowiązek zniwelować poszkodowanemu wszelki uszczerbek, jakiego doznał w związku z wypadkiem – w tym w zakresie niemożności korzystania z uszkodzonego pojazdu (ewentualnie zwrócić poniesione przez poszkodowanego koszty zniwelowania tego uszczerbku).

Sąd Okręgowy stoi przy tym na stanowisku, że celem odszkodowania przyznanego z polisy sprawcy szkody ma być umożliwienie poszkodowanemu naprawy samochodu, ewentualnie nabycia nowego pojazdu w przypadku szkody całkowitej. Nie jest przy tym istotne, czy poszkodowany posiada własne środki finansowe na zapłatę za naprawę pojazdu lub na zakup nowego pojazdu, bowiem co do zasady to ubezpieczyciel sprawcy szkody powinien takie środki poszkodowanemu przekazać. Poszkodowany ma zatem prawo z naprawą lub kupnem samochodu zwlekać do czasu uzyskania odszkodowania i to odszkodowanie przeznaczyć na naprawę lub kupno samochodu. Najem samochodu zastępczego, a w konsekwencji i koszty tego najmu, pozostają więc w normalnym związku przyczynowym z wypadkiem przez okres oczekiwania na odszkodowanie od ubezpieczyciela.

Okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy najmu budzą wątpliwości. Zasadny w tym zakresie okazał się zarzut przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów co do świadka J. K. i S. O.. Sąd Rejonowy w ogóle nie wziął pod uwagę tych zeznań przy analizie wiarygodności przedłożonej przez powoda umowy najmu pojazdu. Umowa najmu jest niewiarygodna w zakresie daty jej zawarcia oraz przebiegu najmu. Po pierwsze, J. K. zeznała, że pojazd został jej dostarczony 1 albo 2 maja 2013 roku. Po drugie, skoro wypadek miał miejsce wieczorem 24 kwietnia 2013 r., a J. K. likwidowała szkodę za pośrednictwem firmy (...), to nie jest fizycznie możliwe, aby samochód został jej dostarczony 25

kwietnia 2013 r. o godzinie 10.00. Również przebieg pojazdu wpisany na umowie nie odpowiada zeznaniom świadków J. K. i S. O.

Niemniej jednak poszkodowana miała prawo korzystać z pojazdu zastępczego przynajmniej do dnia wypłaty jej odszkodowania z tytułu szkody całkowitej (technologiczny okres pojazdu wskazany przez pozwanego na 7 dni nie ma żadnego znaczenia przy szkodzie całkowitej). Możliwość nabycia nowego pojazdu pojawia się z chwilą otrzymania środków z odszkodowania, co w niniejszej sprawie miało miejsce w czerwcu 2013 r.

Czas trwania najmu pojazdu zastępczego stanowiący wydatek celowy i ekonomicznie uzasadniony podlega indywidualnej ocenie w okolicznościach konkretnej sprawy, ale nie może on abstrahować od aktów staranności osoby poszkodowanej, w tym pomijać okresu, jaki upłynął od daty najęcia pojazdu zastępczego do dnia zgłoszenia szkody zakładowi ubezpieczeń. Skoro bowiem ubezpieczyciel odpowiada z tego tytułu za okres do wypłaty odszkodowania umożliwiającego zakup innego pojazdu, opóźnienie w zgłoszeniu szkody w oczywisty sposób może wpłynąć na opóźnienie w podjęciu decyzji co do odszkodowania i na jego wypłatę, co z kolei może wydłużyć usprawiedliwiony okres najmu pojazdu zastępczego. Zgłoszenie szkody nastąpiło dopiero w dniu 14 maja 2013 r., a więc 20 dni po wypadku – wbrew obowiązkowi niezwłocznego zawiadomienia ubezpieczyciela o szkodzie w celu umożliwienia mu prowadzenia postępowania likwidacyjnego. Powód nie wyjaśnił, dlaczego poszkodowana rozpoczęła najem pojazdu zastępczego w dniu 25 kwietnia 2013 r., a szkodę zgłosiła ubezpieczycielowi po 19 dniach.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że podlegający uwzględnieniu przy wymiarze szkody okres najmu pojazdu zastępczego nie obejmuje czasu do zgłoszenia szkody, chyba że jest to usprawiedliwione okolicznościami danego wypadku.

W takiej sytuacji należało przyjąć, że najem pojazdu zastępczego był uzasadniony od dnia zgłoszenia szkody do końca okresu wskazanego w umowie, tj. 24 maja 2013 r. – łącznie w okresie 11 dni.

Pozwany nie kwestionował opłaty za dowóz i odbiór pojazdu w kwocie 200 zł.

Sporna między stronami była także rynkowa stawka najmu – pozwany uznawał ją za rażąco zawyżoną. Sąd I instancji arbitralnie przyjął stawkę 160 zł, nie powołując nawet sygnatur spraw, w których powołana stawka została ustalona. Powód złożył wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia przeciętnej stawki czynszu za najem pojazdu w województwie (...), którego Sąd nie rozpoznał. Z uwagi na powyższe, zaistniała konieczność przeprowadzenia tego dowodu przez Sąd Okręgowy. Biegły powołany na etapie postępowania apelacyjnego w opinii pisemnej z dnia 15 maja 2016 r. ustalił, że stawka rynkowa czynszu najmu pojazdu wynosi 110 zł netto. Żadna ze stron opinii tej nie zakwestionowała. W niniejszej sprawie nie zostało wykazane, by powód prowadził działalność gospodarczą, stąd stawka ustalona przez biegłego podlegała podwyższeniu o podatek VAT 23% i wyniosła 135 zł brutto.

Należna powodowi kwota odszkodowania wynosi zatem 1.685 zł brutto (135 zł x 11 dni + 200 zł), co skutkowało koniecznością obniżenia kwoty zasądzonej przez Sąd I instancji i korektą orzeczenia o kosztach procesu. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 kpc., rozdzielając je stosunkowo między stronami. Powód wygrał sprawę w I instancji w 28%, stąd winien ponieść 72% kosztów. Powód poniósł koszty w kwocie 1.517 zł (300 zł opłata sądowa, 17 zł opłata od pełnomocnictwa, 1.200 zł wynagrodzenie pełnomocnika). Pozwany poniósł koszty w kwocie 1.217 zł (17 zł opłata od pełnomocnictwa, 1.200 zł wynagrodzenie pełnomocnika). Wysokość wynagrodzenia pełnomocników stron została ustalona na podstawie § 6 pkt 4 poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Powód winien więc zwrócić pozwanemu z tego tytułu kwotę 1.451,48 zł.

W tym stanie rzeczy należało na podstawie art. 386 § 1 kpc. zmienić zaskarżony wyrok w sposób opisany w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono również na podstawie art. 100 k.p.c., uznając że powód wygrał ten etap procesu w 35% (przy wartości przedmiotu zaskarżenia 4.840 zł). Na koszty poniesione przez powoda w łącznej kwocie 889,85 zł złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 300 zł i wykorzystana część zaliczki na

poczet opinii biegłego w kwocie 589,85 zł. Pozwany poniósł koszty w kwocie 542 zł – 242 zł opłaty sądowej i 300 zł wynagrodzenia pełnomocnika. Wynagrodzenie pełnomocników stron zostało ustalone na podstawie § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. W tej sytuacji zasądzeniu z tego tytułu od powoda na rzecz pozwanego podlegała kwota 40,85 zł.

Ryszard Małecki Małgorzata Wiśniewska Michalina Lewandowska